Kulturutskottets betänkande

1976/77:10

med anledning av motion om fraktstöd vid distribution av viss biograffilm

Motionen

I motionen 1975/76:481, vars behandling på förslag av kulturutskottet i betänkandet 1975/76:42 uppskjutits till 1976/77 års riksmöte, har herrar Jadestig (s) och Wictorsson (s) hemställt att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till fraktstöd för värdefull film i enlighet med 1968 års filmutrednings förslag.

Motionärerna redogör för filmutredningens förslag om ett särskilt fraktstöd för att underlätta distributionen av värdefull biograffilm. De konstaterar att förslaget inte genomfördes i samband med de insatser för filmen som tillkom på förslag i propositionen 1975:20 Den statliga kulturpolitiken.

I motionen framhålls att filmvisningens villkor är ytterst besvärliga för de små biograferna som till den allra största delen ägs av samlingslokalägande föreningar. Ett genomförande av det föreslagna fraktstödet skulle enligt motionärerna utgöra en reform av väsentlig kulturpolitisk betydelse.

Filmutredningens förslag om fraktstöd

I sitt slutbetänkande Samhället och filmen 4 (SOU 1973:53) drog filmutredningen upp allmänna riktlinjer för 1970-talets filmpolitik. På vissa punkter föreslogs konkreta åtgärder. Som en komplettering till andra insatser – avsedda att främja visningen av kvalitetsfilm i landsorten – borde man enligt utredningen genom ett fraktstöd underlätta distributionen av värdefull biograffilm. Urvalet av filmer skulle emellertid inte göras alltför snävt.

En analys av filmrepertoaren gav vid handen att ett fraktstöd borde omfatta ca en tredjedel, dock högst 40 %, av de filmer som premiärsattes på svenska biografer. Om fraktstöd utgick till denna andel av filmerna skulle man enligt utredningens beräkningar för en årlig kostnad av ca 1 milj. kr. kunna ge total fraktfrihet åt alla filmer av någorlunda bra kvalitet. Det antal filmer som på detta sätt skulle komma i åtnjutande av ett fraktstöd uppskattades till ca 100 stycken. Under första året skulle emellertid kostnaden bli den dubbla med hänsyn till att fraktstödet första året borde omfatta även filmer som premiärsatts under närmast föregående år och som de små biograferna ännu inte fått tillgång till. I avvaktan på att urvalet av stödberättigade filmer skulle kunna göras på det lokala planet föreslog utredningen att en särskild nämnd gavs huvudansvaret för fraktstödet.

Den statliga kulturpolitiken (prop. 1975:20)

De förslag som, med utgångspunkt i filmutredningens arbete, lades fram i propositionen syftade till att förstärka resurserna för filmproduktion och för visning av kvalitetsfilm, att förbättra barnens möjligheter att se bra film i lämplig miljö samt att få till stånd en samordnad film- och TV-politik.

Beträffande filmutredningens förslag om fraktstöd anfördes i propositionen (s. 229) följande.

"Filmutredningen har föreslagit fraktstöd för värdefull biograffilm. Förslaget har i allmänhet mottagits positivt av remissinstanserna. Vissa invändningar förekommer dock. Bl. a. föreslår flera remissinstanser att fraktstöd skall kunna utgå även för 16 mm film och inte enbart för 35 mm och 70 mm film som utredningen föreslår. Beredningen av denna fråga är ännu inte avslutad."

Förslag från Svenska filminstitutet

Filminstitutet för i petita för budgetåret 1977/78 fram förslag om fraktstöd.

I avvaktan på en mera genomgående prövning av filmutredningens förslag framhåller Filminstitutet att ett av dessa förslag, det s. k. fraktstödet, snarast bör realiseras. Enligt Filminstitutet är detta en åtgärd, som till begränsade kostnader kan väntas få en mycket betydelsefull effekt vad gäller den kommersiella filmrepertoarens kvalitet utanför storstadsområdena, i synnerhet i glesbygden och i mindre tätorter, just där behovet är störst. Med hänsyn dels till penningvärdesförsämringen mellan den tidpunkt då filmutredningen gjorde sina beräkningar och budgetåret 1977/78, dels till behovet att under första verksamhetsåret ta hänsyn både till sådana filmer, som har premiär under året och sådana som haft premiär under föregående år, föreslår Filminstitutet ett anslag om 2 milj. kr.

Utskottet

Den undersökning av filmbranschens ekonomi som filmutredningen presenterade (SOU 1973:16) visar att småbiograferna tvingas till täta programbyten på grund av ett litet publikunderlag och att dessa biografer brottas med ekonomiska svårigheter, inte minst på grund av betungande fraktkostnader. En stor del av de små biograferna drivs av samlingslokalägande föreningar. Utskottet har genom skrivelser från Folkets husföreningarnas riksorganisation och Föreningen Våra Gårdar blivit uppmärksammad på att fraktkostnaderna under årens lopp har ökat i sådan omfattning att de innebär svåra ekonomiska problem för föreningarna. Båda organisationerna arbetar också för tillkomsten av ett fraktstöd av det slag filmutredningen föreslog.

Även Svenska filminstitutet har – som framgår av det föregående – aktualiserat filmfraktstödet genom att för nästa budgetår föreslå medelsanvisning för ändamålet.

De nuvarande statliga åtgärderna på filmområdet är i huvudsak inriktade på att stödja produktion och distribution av kvalitetsfilm. Enligt utskottets mening ligger filmutredningens förslag om fraktstöd vid distribution av viss biograffilm, vilket nu förs fram i motionen 1975/76:481, helt i linje med denna inriktning. Ett fraktstöd skulle utgöra en värdefull komplettering av de statliga insatserna på filmområdet.

Filmen har särskilda möjligheter som förmedlare av kulturella upplevelser på små orter och i glesbygd, dit teatrars, orkestrars och museers verksamhet sällan når. Det är därför viktigt att publiken framför allt i sådana regioner kommer i kontakt med ett stort och variationsrikt filmutbud. Ett filmfraktstöd skulle få effekter främst för små biografer, ofta belägna i mindre samhällen och glesbygd. Ett sådant stöd synes till begränsade kostnader kunna öka den kommersiella filmrepertoarens kvalitet utanför storstadsområdena och därigenom få kulturpolitisk betydelse.

Enligt utskottets mening bör frågan om fraktstöd till värdefull biograffilm prövas av regeringen med hänsyn tagen till vad utskottet nu med anledning av motionen 1975/76:481 anfört om stödformens värde och kulturpolitiska betydelse.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

att riksdagen med anledning av motionen 1975/76:481 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om fraktstöd vid distribution av viss biograffilm.

Stockholm den 9 november 1976

På kulturutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: herrar Andersson i Lycksele (s), Sundman (c), Nilsson i Agnäs (m), Leander (s), Eriksson i Ulfsbyn (c), Green (s), fru Frænkel (fp), fru Johansson i Uddevalla (s), herrar Norrby (c), Sörenson (s), fru Göthberg (c), herrar Bladh (s), Richardson (fp), Ahlmark i Uppsala (m) och fröken Öhrsvik (s).

GOTAB 52512 Stockholm 1976